

זו הדרך

زوهديرك ZO HADEREKH

להצטרפות לעדכוני
'זו הדרך' בוואטסאפ

גיליון 16 / 23 באפריל 2025

צילום: מרים אלסטר / פלאש 90

הפרשה הבאה

איראן-גייט

עמ' 3

עמ' 6

על הסירוב האפור

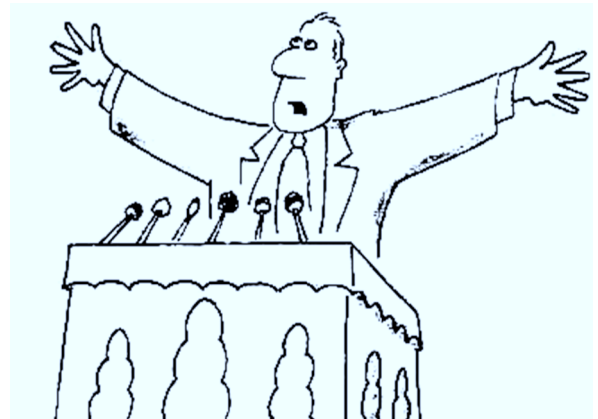
עמ' 5

צילום: יניב נדב / פלאש 90

מהגרי עבודה בצל המלחמה

אמנם נעשה ביוזמתו של שר החינוך אבל על ביצועו אחראי הרוב בוועדה שהוסמכה לבחור את הזוכה בפרס. על אף שהרוב החזיק בדעתו שאילו זכאית לפרס, הם נכנעו ופסקו שהשנה לא יוענק כלל פרס בסוציולוגיה. זה לא שונה מהאדונים גנץ, ליכרמן ולפיד שהם נגד הממשלה אבל בעד המלחמה. כלומר משתפי פעולה. כיוון שאין פרס בסוציולוגיה, אי אפשר לתת לאילו פרס בסוציולוגיה. מעניין שכאשר מינו אותם כחברי הוועדה לא סברו שסוציולוגיה היא תחום לא ראוי לפרס השנה".

מתוך הבלוג של העיתונאי גדעון עשת, 8.4

דברים בשם אומרם

אנטי-אימפריאליסט נולד

"יאייר נתניהו, בנו של ראש הממשלה, תקף הלילה (ראשון) בחריפות את נשיא צרפת עמנואל מקרון בעקבות עמדותיו בנוגע לעתיד רצועת עזה. בציוץ חריג במיוחד ברשת החברתית X קרא נתניהו הבן לעצמאות של מחוזות וטריטוריות בשליטת צרפת, ובהם קורסיקה, פוליניזיה הצרפתית וארץ הבסקים, והאשים את צרפת ב"ניאוו-אימפריאליזם במערב אפריקה". הדברים פורסמו בתגובה לדבריו של מקרון, שתמך בהקמת מדינה פלסטינית בצד ישראל".

חדשות "וואלה", 13.4

ביבי הופך את ישראל למדינת חסות

"נתניהו הופך את מדינת ישראל למדינת חסות וישראל נכנעת לחלוטין לתכתבי הסחר של ארה"ב. מה שהתחיל בהסכמת ראש הממשלה ושר האוצר שלו, בצלאל סמוטריץ', לבטל באופן גורף את המכסים על יבוא מארה"ב — המשך בהסכמה פזיזה ומסוכנת של ראש הממשלה להתפשט לגמרי מהאינטרסים המסחריים של ישראל. סמוטריץ' ונתניהו מסכימים לאפס את עודף יצוא הסחורות מול ארה"ב (7.5 מיליארד דולר בשנה), בלי לקבל 'תמורה' (איפוס המכס האמריקאי), תוך גרימת נזק במיליארדי שקלים, ואולי אף במחיר כריתת ענפים חקלאיים, בעיקר. ואם לא די היה בשני אלה, באה ההחלטה הדרמטית באמת, שהתקבלה בחשאי לפני פסח. בראשונה החליטה ממשלה ישראלית לפסול קבלן באמצע הליך מכרזי, בנימוקים מדיניים. יצרנית הקרונות נפסלה בפרויקט להקמת הקו הכחול של הרכבת הקלה בירושלים ולהפעלתו. זאת בעקבות מכבש לחצים כבד שהפעילו האמריקאים על ישראל, ובתום מסע שתדלנות מוצלח שניהל הלוביסט אריה לייטסטון, יועצו הטרי של סטיב ויטקוף, שליחו המיוחד של הנשיא דונלד טראמפ למזרח התיכון".

אבי בר-אלי, "דה מרקר", 16.4

ההנעשה במדינת הנטרול

"מן המפורסמות הוא שכאשר פלסטיני מת לאחר שהתעקש לישון במקום שפצצה ישראלית כוונה אליו — הוא נהרג. כאשר ישראלי מת במקום שאליו יורה פלסטיני — הוא נרצח. השבוע למדתי כי גם המילה נטרול בעברית היא רב משמעית. מקור המילה אינו עברי ולכן פניתי למילונים אנגליים ושם מצאתי שמשמעותה לגרום לחוסר אפקטיביות. לנטרל אדם מנשקו משמעו ליטול ממנו את הנשק. כמו שבשבוע שעבר נטרלו את אווה אילוז מפרס ישראל לסוציולוגיה. הנטרול

מכתבים למערכת

יום הזיכרון האלטרנטיבי

זו שנה נוספת שבה חגגנו את חג הפסח כאשר אנחנו נמצאים במלחמה, כאשר ישנם עוד חטופים בשבי, כאשר העדריות המגיעות על פעילות הצבא בעזה קשות מלהכיל. ישבנו אל שולחן החג וקראנו בהגדה, אבל השנה מזמין החג אותנו לעצור ולשאול: מהי בעצם חירות?

עבורנו, חירות היא קודם היכולת לבחור. ככל שנבחר במודעות גדולה יותר - כך נהפוך חופשיים יותר. חופשיים לבחור באנושיות, לבחור בתקווה, לבחור לא להיכנע לפחד ולליאוש.

אנו נמצאים בעיצומה של מציאות כואבת, שבה רבים מאיתנו מתמודדים עם אובדן, טראומה ואי צדק, ונאבקים למצוא מחדש את מקומם בעולם. מציאות שבה לרבים מאיתנו אין זכות בחירה, והם חיים תחת משטר צבאי בתנאים מחפירים - דווקא עכשיו, הבחירה לתמוך בטקס הזיכרון הישראלי-פלסטיני המשותף היא אמירה אמיצה והושטת יד: אנחנו לא מוותרים על האפשרות לחיים משותפים. אנחנו לא מוותרים על התקווה.

השנה, טקס הזיכרון המשותף יתקיים ב-29 באפריל בשעה 20:30 ויהיה אירוע קטן למוזמנים בלבד. עקב המצב הביטחוני, לא ניתן לקיים אירוע רחב היקף בפארק הירקון כמו בשנים הקודמות.

במקום זאת, אנו מארגנים הקרנות חיות ברחבי ישראל, פלסטיני וברחבי העולם. ניתן יהיה לארח הקרנה בביתכם וזו הזדמנות ייחודית ומופלאה להתכנס עם שותפים לדרך, להתאבל יחד ולהתחייב לעתיד משותף טוב יותר.

השנה במיוחד - אל מול הפחד והליאוש שמקיפים אותנו - אנו זקוקים לכל תמיכה. בואו נבחר יחד בעתיד אחר. תרומתכם תאפשר לנו להפיק את האירוע, להגן על משתתפיו, ולהדהד מסר של פיוס מול מציאות מתוחה ומסוכנת. כי החירות היא לא רק היעדר כבלים - היא היכולת לבחור אחרת.

לבחור לצאת מתודעת מלחמה אל תודעת שלום. לבחור בתקווה.

רנא סלמן ואסתר קוראני

מנהלות משותפות, לוחמים לשלום

הרשמה לאירוח יום הזיכרון האלטרנטיבי:

<https://form.jotform.com/250482956767068>

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

הגנרל האמריקאי מייקל קורילה בעת ביקור בקריה בתל-אביב בשיחה עם פקודו ישראל כ"ץ, 5 במארס 2025 (צילום: משרד הביטחון)

ישראל והפצה: איראן זה כאן

"תקיפה ישראלית מוגבלת" על תוכנית הגרעין של איראן עלולה להתדרדר במהרה למלחמה כוללת, על כל המשתמע מכך. אחרי שנה וחצי של מלחמה, נתניהו ממשיך בחלומותיו הרי-האסון שיובלו לקטסטרופה נוספת. אך "המקורות" שכחו לציין שאף מבצע צבאי ישראלי בעל משמעות פוליטית מאז מלחמת ששת הימים לא נעשה ללא תיאום ואישור של ארה"ב. לא מדובר רק באישור, אלא באספקת חימוש, כלי נשק, מימון, מטריה אווירית ותמיכה בפורומים הבינלאומיים.

יעידו על כך ביקוריו התכופים בישראל של מפקד פיקוד המרכז של צבא ארה"ב ("סנקטום"), הגנרל מייקל קורילה. מטרת ביקוריו המתוקשרים והחשאים של הגנרל אינה לשוחח עם חייליו המוצבים בישראל או בבסיסי צבאו המקומיים. בדומה למפקדי פיקוד המרכז שקדמו לו הוא מעורב בפרטי-פרטים בנעשה בזירות השונות, בייחוד מאז תחילת המלחמה בעזה, ואף משמש שליח של הנשיא. הופעתו של קורילה, תמיד לבוש במדי ב' (לפעמים קצת בלויים), עומדת בסתירה לביקוריהם של הגנרלים הישראליים במולדת השנייה – ארה"ב – שם הם לבושים תמיד במדי ייצוג מגוונים היטב ועניבה סביב גרונם. זה לא עניין של סגנון. קורילה מבקר את פקודיו. אגב, פיקודי הצבא האמריקאים אינם קשורים בחלוקה הטריטוריאלית של ארה"ב גופא. בדומה לפיקוד המרכז הצה"לי החולש על הגדה המערבית שתחת כיבוש ישראל, ישראל נכללת באחריות פיקוד המרכז של ארה"ב. מדינת חסות, אמרנו?

יש דרך אחרת

בעקבות גילויי ה"ניו יורק טיימס" בלטו שתי תגובות. הגנרלים בדימוס אמרו בראיונות כמקהלה אחת: "עדיף להגיע להסכם (עם איראן) בהובלה אמריקאית". האופוזיציה הציונית תקפה את נתניהו מימין ואף כינתה אותו "פחדן". מי שצריך לפחד זה דווקא אנחנו, האזרחים – ממלחמה נוספת. סביב המו"מ עם איראן נוצר מצב פרדוקסלי. ישראל דורשת מארה"ב שורה של התניות שהיא בעצמה לא מוכנה להחיל על הארסנל הגרעיני שלה (לפי מקורות זרים, כמובן). ואולי יש דרך אחרת? למשל הסכם לפירוק כל המזרח התיכון מנשק אטומי, ביולוגי וכימי?

שמואל אורניץ'

כידוע הנבואה ניתנה לשוטים, ו"זו הדרך" אינו נמנה עמם. כותרת שער גיליון החג האחרון (9.4) הייתה "ילד כאפות של טראמפ" והכוונה הייתה לראש הממשלה בנימין נתניהו. בעמוד השלישי תחת הכותרת "להשתחרר מהאימפריאליזם האמריקאי" הוגדה ישראל "מדינת חסות".

למה? בביקור שערך נתניהו בבית הלבן כיממה לפני פרסום הגיליון נצפה רה"מ יושב לצידו של הנשיא דונלד טראמפ בעת שהכריז כי ארה"ב תפתח בשיחות ישירות עם איראן בדרגים בכירים "ממש בשבת הקרובה". פניו של נתניהו הסגירו את גודל ההפתעה. טראמפ עשה לביבי בחדר הסגלגל "ז'ולנסקי בקטנה" והבהיר מי כאן בעל הבית.

ומה עם הנבואה שלא ניתנה ל"זו הדרך"? כעבור שבוע, ביום חמישי האחרון (17.4), פורסם ב"ניו יורק טיימס" כי ישראל תכננה לתקוף את אתרי הגרעין של איראן בחודש מאי הקרוב, אך התוכניות נגנזו בעקבות התנגדות הנשיא האמריקאי. לפי הדיווח נשקל מבצע קומנדו ישראלי, ובהעדר מוכנות לפעולה קרקעית (החיילים עסוקים כעת בכיבוש עזה, הגדה המערבית, לבנון וסוריה) תוכננה תקיפה אווירית שלא יצאה לפועל. מי הדליף את תוכן הידיעה לעיתון? על כך יש כמה גרסאות. אחת מהן גורסת שמקור הידיעה הוא הממשל, בניסיונו לסכל את המבצע. השנייה גורסת שדווקא "בכירים בישראל" מסרו את הפרטים, כדי להוכיח שנתניהו נחוש להמשיך במלחמה-שאיין-לה-סוף.

לפי פרשן "הארץ" יוסי מלמן (21.4), במהלך 15 השנים האחרונות "הורה נתניהו באופן חוזר ונשנה לחיל האוויר הישראלי ולצה"ל להתכונן למבצע תקיפה נגד מתקני הגרעין האיראניים. מיליארדי דולרים הוזרמו להכנות מורכבות אלו, לרכש ייעודי, לאימונים ולתרגילים מסווגים". ראש הממשלה לשעבר אהוד אולמרט, יריבו המושבע של נתניהו, טען בפומבי כי בדרך זו בוזבזו משאבים לאומיים יקרי ערך בסך מיליארדי שקלים על הכנות שלדעתו "לא יבשילו לעולם לכדי מבצע ממש".

האם היה שינוי בעקבות 2019?

יחד עם זאת, סוכנות הידיעות "רויטרס" מסרה השבוע (20.4) מפי מקורות ישראלים כי "התקפה מוגבלת" באיראן עדיין על הפרק – גם ללא תיאום עם וושינגטון.

157 אנשי תקשורת נהרגו ברצועה

מחמוד אג'ור בעילום שם של סמור אבו אלוק

60 שנה ל'זו הדרך'

הכסת"ח של חיילי הכיבוש

בימאי הקולנוע נדב לפיד זכה בפרס חבר השופטים של פסטיבל קאן על סרטו "הברך" ב-2021. שרת התרבות דאז, מידי רגב, תקפה בחריפות את הסרט, את הבימאי ואת שופטי הפסטיבל בטענה שהם "מוציאים דיבתו של צה"ל". היא התייחסה בייחוד לאחת מסצנות הסרט בה חייל במחסום יורה למוות בארבעה צעירים פלסטינים במכוניתם ומחליט להטמין באדמה את הרכב על יושביו. "לא ייתכן דבר כזה", אמרה. הטבח שבוצע ב-23 במרס האחרון ב-15 אנשי רפואה ברצועת

עזה בידי חיילי אותו צבא והטמנתם באדמה החולית יחד עם האמבולנסים שהובילו אותם, מוכיחים ש"יתכן דבר כזה".

אבל מקריאה בגיליון "זו הדרך" מ-2 במרס 1988 ניתן ללמוד שהבימאי לא המציא דבר. בדיעה תחת הכותרת "הארבעה שנקברו בחיים מסרו תצהירים" מסופר על תצהירים שהגישה עו"ד פליציה לנגר, פעילה קומוניסטית שבמשך עשרות שנים הגנה על תושבי השטחים הפלסטיניים הכבושים, בעקבות קבורתם בחיים של ארבעה צעירים מכפר סאלם בידי חיילים. בעקבות התצהירים ביקשה הפרקליטות מהצבא לברר "באיזה שלב נמצאת חקירת המעורבים בנושא ומה קורה עם המתנחל נסים חבה, שמילא תפקיד פעיל בעינויי הארבעה לפני שנקברו, ועם נהג הטרקטור ששחרר".

עו"ד לנגר פרסמה ב"זו הדרך" מדור קבוע שכותרתו הייתה "מיומני" ובו תיאור מפורט ומתועד היטב של פשעי הכיבוש. בגיליון שראה אור כעבור שבוע מפרסום הידיעה הראשונה, ב-9 במרס 1988, כתבה לנגר במדורה: "מי יידע את נפלאותיה של השפה העברית: הידיעות שפורסמו בעיתונים על העמדתם לדין של שניים מתוך שלושה חיילים, רס"ר צ'רלי דנינו וטוראי יאיר נסימי, מספרות לנו כי הללו 'כיסו בעפר' את ארבעת תושבי כפר סאלם. כיסו, לא קברו. אולי היה להם קר, לארבעה, אז כיסו אותם".

צלמת העיתונות הפלסטינית פאטמה חסונה, שתיעדה את זוועות המלחמה ברצועת עזה, נהרגה בשבוע שעבר בכיתה בעקבות הפגזה, יחד עם עשרה בני משפחתה. חסונה תיעדה את סיפוריהן של נשות עזה שחיות באוהלים, עקורות הנאבקות לשרוד בתנאי רעב ומחסור. לפי דיווחים ממקורות רפואיים, עשרת בני משפחת חסונה נהרגו כעת הפצצה על ביתם ברחוב הנאפק בעיר עזה.

פסטיבל קאן הודיע שסרטה התייעודי של הבמאית ספידה פרסי "שים את נפשך בידך ותמשיך לצעוד" ישתתף בחודש מאי הקרוב בתחרות הסרטים הדוקומנטריים. הסרט עוסק במצבן של הנשים בעזה ומתבסס על עבודותיה של צלמת העיתונות פאטמה חסונה. הבימאית פרסי היא ילידת טהראן וגולה בפרסי. "הסירנה", סרט אנימציה בבימויה שבמרכזו מלחמת איראן-עיראק בתחילת שנות ה-80, השתתף בפסטיבל הקולנוע ירושלים לפני שנתיים.

בעקבות מותה של פאטמה חסונה, מסרה הפדרציה הבינלאומית של העיתונאים כי 157 אנשי תקשורת פלסטינים נהרגו ברצועה מאז תחילת המלחמה. הפדרציה מאגדת ארגוני עיתונאים בכ-150 מדינות. בהודעה משותפת עם איגוד העיתונאים הפלסטינים דרשה לחקור את מותה של חסונה ושל יתר אנשי התקשורת.

ארגוני העיתונאים בצרפת, החברים בפדרציה הבינלאומית, הפגינו נגד הרג עמיתיהם ברצועת עזה בידי כוחות ישראל. במסגרת יום המחאה, הפגינו מאות עיתונאים בו זמנית בפריס ובמרסיי. העיתונאים לבשו אפודים מוכתמים מדם ועליהם נכתב "עיתונות". מזכ"ל איגוד העיתונאים של הקונפדרציה הכללית של העובדים, פבלו אייקל, נשא דברים בשם הפדרציה הבינלאומית ואמר: "טרם ראינו סכסוך דמים בו לכל איש תקשורת שנהרג מצמידים את התג 'מחבל'".

בגילוי דעת שפורסם בעיתונים "לה מונד" ו"הומניטה" לקראת ההפגנות, שערך האיגוד הצרפתי יחד עם 40 ועדי עיתונאים בכל כלי התקשורת המקומיים, נכתב: "ישראל מעוניינת להסתיר את הנעשה בעזה, בייחוד את הפשעים שהיא מבצעת".

פרס צילום השנה בעיתונות

הוענק לתמונה של ילד פלסטיני

פרס צילום השנה בעיתונות העולמית הוענק לתמונה של ילד פלסטיני בן תשע שאיבד את שתי זרועותיו במהלך תקיפה ישראלית בעיר עזה במארס אשתקד. את הצילום הזוכה, בו מופיע מחמוד אג'ור, צילם הצלם העצמאי סמר אבו אלוק עבור העיתון האמריקאי "ניו יורק טיימס". הילד מטופל כעת בדוחא.

מחמוד אג'ור איבד את זרועותיו כשמשפחתו נמלטה מהפצצת צבא הכיבוש במרס 2024. "מחמוד הסתובב לאחור כדי להאיץ באחרים להתקדם. פיצוץ קטע את אחת מזרועותיו והשחית את השנייה. המשפחה פונתה לקטאר, שם ולאחר טיפול רפואי, מחמוד לומד להשתמש בכפות רגליו כדי לשחק ולפתוח משחקים בטלפון הסלולרי שלו". על ייסורי הילד הפלסטיני והמאמצים להחלמתו הצלם סיפר: "אחד הדברים הראשונים שאמר מחמוד לאימו כאשר הבין שנקטעו שתי זרועותיו היה 'איך אוכל לחבק אותך'".

זוהדיון
 60
 ZO HADEREKH

בהמשך להחלטת הממשלה למנוע כניסת עובדים פלסטינים

גובר ניצול מהגרי העבודה

העובדים), זירו הליכי גיוס העובדים על חשבון התאמתם לעבודה, ופתיחת אפיקים לא מפוקחים לגיוס עובדים שתלויים בגורמי תיווך מפוקפקים, אשר גובים אלפי דולרים מהעובדים תמורת הבאתם לישראל.

תופעות ניצול חדשות-ישנות

כתוצאה מכך, מאז פרוץ המלחמה חל בענפי התעשייה, הבניין והחקלאות שינוי משמעותי. בעוד שלפני המלחמה מיעטו ענפים אלה להעסיק מהגרי עבודה – או העסיקו מהגרים ממדינות ספציפיות שגויסו לעבודה בישראל בהליך מפוקח ומסודר, הרי מאז המלחמה הגיעו לענפים אלה עשרות אלפי עובדים פגיעים ממדינות נוספות. רבים מהם משועבדים לחובות עקב הלוואות שלקחו לצורך מימון הגעתם לישראל. כתוצאה מכך שבו וצצו תופעות שלא נראו זמן רב בענפים אלה כמו אי-תשלום שכר עקב שעבוד חוב, והוחמרו תופעות קיימות כמו ציפוף עובדים במגורים שאינם ראויים למגורי אדם; העסקתם ללא מיגון בשטחי אש; והיעדר אפשרות מעשית לסיים העסקה פוגענית בהיעדר יכולת לאתר מעסיק חוקי אחר. תופעות אלה לא לוו בפועל בתגבור האכיפה הממשלתית בשטח למיגור ניצול העובדים, והאכיפה נותרה רפה וחסרת שיניים כפי שהייתה גם לפני המלחמה.

מדיניות הממשלה פוגעת גם בעובדים הישראלים

לפי קו לעובד, דוחות מקצועיים של ועדות וצוותים שבחנו את השלכותיה של הגירת עבודה לישראל מצאו כי זו גוררת הישענות על כוח עבודה קל לניצול, המועסק בדרך כלל תוך הפרות של חוקי העבודה. מצב זה מוביל גם לפגיעה בעובדים הישראלים: הם נדחקים החוצה מענפים בהם נקלטים מהגרי העבודה. הגירת עבודה היא אפוא הטבה למעסיקים מסוימים בתחומים מסוימים על חשבון פרנסתם של העובדים המוחלשים בחברה הישראלית.

בדו"ח נכתב: "הניסיון מלמד, שאת מחירי המדרון החלקלק שבהזמנת מהגרי עבודה באופן פרוץ, ללא הבטחת זכויותיהם מראש וללא הגנה עליהן בדיעבד, ישלמו בהמשך גם עובדי כפיים ישראלים, שיודרו אט-אט מענפים שילכו ויתמכרו להעסקת כוח עבודה זר וחלש".

בפרק הסיכום של הדו"ח מודגש: "השינוי החד שחל במהלך שנת 2024 ביחס להגירת עבודה, ללא עבודת מטה מסודרת וחשיבה מקיפה, לא הביא נכון להיום להקלה על המעסיקים, אך הוא כן החמיר את מצבם של מהגרי העבודה. אלה הוזמנו לישראל בתור חלקי חילוף זמניים, על אף שעבורם העתקת חייהם לישראל (פעמים רבות כנגד תשלום הון עתק), אינה זמנית אלא לשנים ארוכות. מהאופן בו נוהלו ועודם מתנהלים הדיונים על הבאתם, שיכונם והעסקתם ניתן היה לחשוב שמדובר בהזמנת מוצר באמזון, ולא בכני אדם פגיעים שמשלמים סכומים אסטרונומיים כדי להגיע לעבוד בזמן מלחמה בעבודות קשות ואף מסוכנות".

אסף טלגם

מאז פרוץ המלחמה באוקטובר 2023, חלה עלייה חדה בכניסת מהגרי עבודה לישראל בצד החמרה בניצול ובהפרת זכויות העובדים – כך קובע דו"ח חדש שפרסמה העמותה קו לעובד בנושא מצב מהגרי העבודה בישראל, תחת הכותרת "חלקי חילוף: הבאה וניצול של מהגרי עבודה בזמן המלחמה". הדו"ח, בן 31 עמודים, הוא תולדה של כשנה וחצי של טיפול "קו לעובד" בפניות של עשרות מהגרי עבודה שהגיעו לישראל בזמן המלחמה לעבודות בענפי החקלאות, הבניין והתעשייה.

הדו"ח מסביר, כי המלחמה חוללה שינוי חד בעמדת הממשלה ביחס למהגרי עבודה. בעוד שבעבר שאפו ממשלות ישראל לתחום ואף לצמצם את היקף הגירת העבודה לישראל, הרי מאז פרוץ המלחמה שינתה הממשלה את מדיניותה הזאת וכעת מבקשת להביא כמה שיותר עובדים לישראל, לכמה שיותר ענפי תעסוקה, תוך הפחתה כמה שיותר של רגולציה על המעסיקים – לרבות זו שנועדה להגן על המהגרים ועל העובדים הישראלים כאחד.

כתוצאה מכך עלה מספרם של מהגרי העבודה בישראל מ-110 אלף ערב פרוץ המלחמה ל-146 אלף נכון לספטמבר 2024 (טרם פורסמו נתונים עדכניים יותר). לפי החלטת ממשלה שנתקבלה במאי 2024, שואפת הממשלה לשלש את מספר העובדים הזרים בישראל בהעלאת המכסה ל-330 אלף מהגרי עבודה.

השינוי החד במדיניות הממשלה כלפי הגירת עבודה בוצע נוכח המחסור בעובדים ברמות השכר הנמוכות. זאת לאחר שהממשלה החליטה למנוע את כניסתם לישראל של יותר מ-100 אלף עובדים פלסטינים, שעד המלחמה נכנסו לישראל מדי יום בהיתר. גם גיוסם המסיבי של עובדים ישראלים למילואים לפרקי זמן ממושכים תרם למחסור זה בעובדים.

עם זאת, חושף הדו"ח, השינוי במדיניות בוצע תוך זמן קצר, ללא בחינה מסודרת של הסוגייה ומבלי לשקול את ההשלכות ארוכות הטווח של המהלך. המדיניות החדשה התגבשה כמענה לדרישות וללחצים גוברים מצד מעסיקים ממגזרים שונים שדרשו עוד ועוד "עובדים זרים". דרישות אלה גובו בהמשך באופן מוחלט בידי משרדי הממשלה האמונים על מגזרים אלה (משרדי הבינוי והשיכון, החקלאות, הכלכלה ועוד).

הדו"ח מציין כי לשינוי המדיניות לא נלוותה שום היערכות מצד המדינה לקליטתם של מאות אלפי נשים וגברים עניים הצפויים להעתיק את חייהם לישראל לתקופה כ-5 שנים: "איש בממשלה לא קיים דיון מסודר בשאלה, היכן יתגוררו 200,000 מהגרי עבודה חדשים שיגיעו לישראל, בטרם הוחלט להביאם", נכתב בדו"ח קו לעובד.

המטרה: הוזלת עלויות המעבידים

נדבך נוסף במדיניות הממשלה ביחס להגירת עבודה הוא הסרת כל החסמים להעסקת מהגרי עבודה בישראל – לרבות צמצום הרגולציה שנועדה להגן על העובדים, המהגרים והישראלים כאחד. לפי הדו"ח, הממשלה פועלת למען הוזלת עלויות המעסיקים (לרבות באמצעות הפחתת זכויות

מפגינים מול הבקום בעת התייצבותה של אלה קידר לשירות הצבאי ובתמיכה בסירובה להשתתף במלחמה ובכיבוש, 19 במרס 2025 (צילום: מסרבות)

מעמד וסרבנות אפורה

מתו. יש מי שההורים מפעילים עליהם לחץ לא לחזור ללחימה או לא חותמים מלכתחילה על קרבי, יש מי שהתייאשו, מי שכבר יודעים שלא ידאגו להם אם יחטפו או ישתגעו. כמובן, יש מי שצריכים לשקם את הבתים ומערכות היחסים שלהם, כאלה שצריכים פרנסה, ויש מי שמבינים שהמלחמה הזו פוליטית.

בסופו של דבר כל אלה מערערים על הטרלול המיליטריסטי ששתינו בקשית מגיל 3 בערך, על ההקרבה העצמית ועל הסדר הקיים. פתאום, אולי זה כבר לא כזה תקין שהמדינה מעל האזרח, כמו גם מערכת היחסים הלא בריאה בעליל הזאת של למות עבור המדינה בכל מחיר מבלי לשאול או לדעת למה.

הצבא הוא קודם כל מנגנון מעמדי

ערעור כזה הוא לא פשוט, לא מובן מאליו, ולכן צריך לדבר עליו ויש לו רקע מעמדי. הצבא הוא קודם כל מנגנון מעמדי – מנגנון של מוביליות יחסית או מדומה, שבאותה נשימה גם משעתק ומעמיק היררכיות קיימות. הוא יודע להציע קידום – למי שידע להיכנס בדלת הנכונה, ולמי שלא – הוא מציע את העורף, את החיכוך והאלימות הקשה, את האפשרות "להיות חלק" למי שמעולם לא היו תמורת פוסט טראומה, מוות אלים אך הרואי, עמידה בש"ג או תיקון טנקים בחימוש.

כל המתעלמים מהשיח המעמדי טועים, חוטאים לאמת, ולא ממש ישרים עם עצמם או עם המאבק במיליטריזם. לא מעט מהסרבנות הישירה לא מצליחים לדבר שיח מעמדי.

דרך המעמד, כמו גם דרך סרבנות אפורה אני מבקשת לקשור בין אינטרס למוסר בצמתים של השתתפות כפויה בתוך מנגנון שמדכא גם אותנו, וגם את מי שנמצאים תחת מגפיו, החוצה ופנימה. לזהות את ההשתתפות הכפויה בתוך מערכת שמדכאת גם את מי שנשלחים לדכא, וגם את מי שסופגים את הדיכוי. המערכת שמלמדת אותנו לקרוא לזה שליחות, במקום לזהות את זה כשליטה, וגם מגרדת את הגאווה המדומיינת, בדיוק איפה שכאבה ההשפלה.

סרבנות אפורה בעיני רבים אולי אינה סיפור של אידיאולוגיה – אבל בעיני היא סיפור של החיים עצמם: של עייפות הנפש והגוף, של שחיקה, של הבנה מחלחלת שהמחיר גדול מדי, שההבטחות ריקות ושהמדינה לא באמת שם. הסרבנים פשוט מפסיקים לשתף פעולה, גם אם בשקט או בשלבים. וזה, אולי, הדבר הכי רדיקלי שאפשר לעשות עכשיו.

סיון תהל

מתוך דבריה בדיון שערך פרופיל חדש, 10.4

"הסרבנות האפורה" בולטת על רקע שחרורים מהצבא של סדירניקים פוסט טראומטיים ובכלל – מספרים אותם הצבא מסתיר, על רקע מכתבי מילואימניקים מחילות שונים ונוכח התארגנויות רבות שקמות ומבקשות לעצור את מלחמת הטיהור האתני – ממניעים מגוונים. בצד זה, חשוב לי גם להתייחס לתגובות נגד, המביעות תסכול מוצדק על כך שסרבנות זו מגיעה "רק עכשיו", ולדרישה שהשיח יתנהל בשפה אחרת.

אין לנו פריבילגיה, בעת ההרג ההמוני, להתנצח על ניסוחים כאלה ואחרים בתקופה הכי נוראית שהייתה כאן; דווקא עכשיו כאשר נשמעים הכי הרבה קולות המערערים במופעים שונים על הסדר הקיים.

סרבנות אפורה היא הדבר שלדעתי הממסד והממשלה הזאת בפרט פוחדים ממנו יותר מכל. זו סרבנות נזילה, לא מאורגנת, קשה למעקב – ובעיקר, רחבה הרבה יותר ממה שאנחנו משערים. מתחת לפני השטח, בצבא שמפעיל מכבשי שכנוע ושטיפות מוח מטורפות בכל פלטפורמה ותחום אפשרי בחיננו, היא מצליחה להתקיים ובהיקפים עצומים. לכן, לה הפוטנציאל האמיתי להטות את הכף.

היא עמומה, היא לא יושבת על "תמרור האזהרה" שהמדינה מפמפמת לנו כשהיא מסמנת את הסרבנים האידיאולוגיים והפציפיסטים כשמאלנים, הזויים וכ"סוטים". איתם, גם בשל מספרם היחסית מועט, המדינה יודעת להתמודד באמצעות מכונות רעל משומנות לפיהן הסרבן הוא אזרח מסוכן, והמשתמט הוא "רק" אזרח לא ראוי.

כלפי חרדים קיימת הבנה חברתית

קיימת הבנה חברתית-פוליטית רחבה יותר כלפי חרדים שאינם מבקשים לרוב לערער את המבנה המיליטריסטי אלא רק להחריג עצמם ממנו. הם לא ממותגים משום כיוון (ימין או שמאל/מרכז ציוני/ליברלי) כ"סרבנים מסוכנים", למרות שמדובר בסרבנות אפורה לכל דבר ועניין. עם זאת, את הסרבנות האפורה – שתמיד התקיימה, ובשנה האחרונה מתרחבת בקרב אוכלוסיות חילוניות ומסורתיות וממעמדות שונים – אי אפשר עוד למסגר או להכניס למשבצת נוחה.

היא לא דופקת על השער, אלא מחליקה מתחת לדלת. היא נמצאת בתוך הצבא, ולא מחוצה לו, מושתקת החוצה אבל מתפזרת בכאוס פנימה: מפקדים שעוזבים, חיילים שלא מגיעים/מודחים, צעירים שמתחמקים ופשוט מותשים. כאלה שסוחבים פוסט-טראומה, כאלה שמתחילים לשאול שאלות – על המטרות, על המחדלים, על ההיגיון, על למה חברים שלהם

האם משחקי מחשב יכולים לחנך לשלום?

על גיימינג ועשיית שינוי

עטיפת הספר "משחקי שלום" (צילום: הוצאת הקיבוץ המאוחד)

ובמיוחד כלפי צעירים. בפרקים הראשונים מתוארים בני נוער כבורים הזקוקים להכוונה ולחינוך באמצעות משחקים אלה. איני מטיל ספק באמיתות החוויות המתוארות, אך כספר שקהל רחב קורא, היה ראוי שהכותבים ינהגו בזהירות רבה יותר ולא רק יאתגרו את מושאי מחקרם, אלא גם את עמדותיהם שלהם. האם באמת יש "לחנך" את הציבור באמצעים אלו, או שאולי עלינו גם ללמוד מהציבור עליו אנו מבקשים להשפיע? לכן, כקורא, נהניתי מהספר יותר כשהתמקד בסיפורים האישיים כביוגרפיות של פרויקטים, אך פחות כאשר נראה כמו מצגת מכירות המנסה לשכנע אותי באפקטיביות של "משחקים לשינוי" ככלי חדשני לשינוי חברתי. אני ממליץ על הספר בחום – כל עוד אנו קוראים אותו בערבון מוגבל.

דניאל אלסון

התלבטתי רבות כיצד לכתוב על הספר "משחקי שלום" מאת אסי בורק ולורה פרקר, שנמסר לי ממערכת "זו הדרך" לסקירה. תחילה ניסיתי לכתוב ביקורות קטנות ומפוזרות, אחת על כל משחק שאת סיפורו מגולל הספר, אך במהרה הבנתי שמבנה זה אינו משרת את מטרת הביקורת. המסר של הספר מתגבש בהדרגה ככל שהקורא מתקדם, ולכן נדרשת התייחסות רחבה ומעמיקה יותר וספציפית פחות.

אני מעריך, הן כשחקן והן כקורא, את ההצהרה בגב הספר כי "משחקי שלום אינו ספר לגיימרים". אך בעיניי, זו גם חולשתו המרכזית. כדי להסביר מדוע, אנסה לכתוב ביקורת שגם היא אינה לגיימרים.

כמקבץ סיפורי הצלחה העוסקים בפעילים חברתיים הפותרים אתגרים באמצעים אינטראקטיביים, מצליח הספר במידה רבה. הסיפורים מרתקים, סוחפים וגורמים לקורא להרגיש חלק ממסען של הדמויות הראשיות. הבחירה להציג את הפרויקטים מנקודת מבט אישית מחזקת את חווית הקריאה. עם זאת, הספר אינו רק אוסף ביוגרפיות – הוא מבקש לטעון כי לאמצעים אינטראקטיביים יש פוטנציאל לשנות את עולם הפעילות החברתית ולהגיע לקהלים חדשים. טענה זו לא שכנעה אותי. להיפך: לאחר קריאת הספר, התחזקה בי הדעה כי מדובר בעיקר בגימיקים חביבים ולא יותר.

סיימתי את הסכסוך הישראלי-פלסטיני במשחק מחשב

כאן עליי לחשוף פרט משמעותי: התנסיתי במשחק "פיס מייקר" פרי יצירתו של בורק, כבר כנער צעיר, כגיימר חובב וכפעיל שמאל (מהתווית "גיימר" נמנעתי מאז ועד היום מטעמים פוליטיים). במהרה מצאתי דרך לבצע מהלכים חוזרים ונשנים עד שניצחתי במשחק באופן "טכני" וסיימתי את הסכסוך הישראלי-פלסטיני. לא למדתי דבר מהחוויה, אלא פשוט החלתי על המשחק את החוקים שכל שחקן מחשב מנוסה מחיל על כל משחק. כפי שכתב מעצב המשחקים סורן ג'ונסון בבלוג שלו: "ככל שניתנת להם ההזדמנות, שחקנים יתעדפו את ההנאה הנשאבת מהמשחק".

בעוד שהספר רומז כי גיימרים צעירים ישמחו לשחק ב"משחקים לשינוי" בשל השימוש במדיום המוכר להם, בפועל, נוטים משחקים אלה להיות פשוטים יותר, דינאמיים פחות, ולעיתים גם בעלי מסרים פשטניים בהשוואה למשחקים א-פוליטיים לכאורה. מסיבה זו, אני ספקן לגבי יכולתם למשוך קהל רחב. לעיתים, דווקא לאמצעים אחרים – פחות גיימיקיים – הפוטנציאל של השפעה עמוק יותר על מבוגרים וצעירים כאחד. אפילו בתוך עולם הגיימינג, משחקים כמו Metal Gear Solid, שאותו מזכיר בורק כהשראה, מצליחים להעביר מסרים ביקורתיים באופן מורכב ומשכנע יותר, דווקא משום שאינם עושים זאת בצורה מאולצת.

התנשאות על בני נוער

נוסף על כך, מצאתי בספר גישה שעלולה להתפרש כהתנשאות כלפי חלק מקהלי היעד של "משחקים לשינוי",

ריאיון עם נציג הליגה הקומוניסטית הצעירה בנפאל

הפתרון למשבר בנפאל הוא סוציאליזם

מפלים כלפי מיעוטים וקאסטות נמוכות. קידמנו את מעמד הנשים למצב מוביל בעולם, עם חקיקת "חוק המראה" המבטיח ייצוג של נשים ומיעוטים בכל המפלגות בנפאל כתנאי להתמודדות בבחירות. החוק אף מחייב מינוי נשים לתפקידים בכירים בכל מוסד ממשלתי, מקטן עד גדול. עם זאת, המלוכנים והימין מנסים להשחיר את ההיסטוריה של הקומוניסטים. המלך לשעבר, שהיה אחראי לפשעי מלחמה – כולל מחיקת כפרים שלמים, שימוש באלימות מינית וטרור – מנסה להלבין את עצמו באמצעות הכפשת השמאל והמאואיסטים והטלת האחריות לקורבנות המלחמה עליהם.

כיצד מפרשת המפלגה את התחזקות התמיכה במלוכה בשבועות האחרונים?

המונרכיסטים רואים שהרפובליקה במצבה הנוכחי אינה עונה על הציפיות של הציבור, ומנצלים את התסכול הציבורי כדי להציגו כתמיכה בהם. הממשלה הנוכחית, שמייצגת את כל מה שרע ברפובליקה, מקלה עליהם לעשות זאת. אך אין להתבלבל – המונרכיזם הוא תנועה קטנה שלא נהנית מתמיכה רחבה. למרות המשבר הפוליטי והכלכלי, ההמונים מרגישים שהרפובליקה מובילה בכל מדד על מה שהיה בתקופת המלוכה.

לכן אנו כמפלגה לא מאמינים בכניסה ל"מלחמת בוך" עם המלוכנים. במקום לענות להם, צריך לענות לציבור ולהתעקש על שינויים סוציאליסטיים כפתרון למשבר הרפובליקה.

מה תפקידה של המפלגה בקמפיין הסולידריות הבינלאומי עם העם הפלסטיני?

אנו מודעים למצב הנורא בעזה ומקיימים דיונים על מה שמתחולל שם. מפלגתנו חתמה על המכתב של המפלגות הקומוניסטיות בעולם לסולידריות עם תושבי עזה. גם בוועידה הארצית של המפלגה תהיה התייחסות לרצח העם בעזה, והצעה לקיים פעילות ציבורית להגברת המודעות לנושא. על השמאל והעמים להיות שרשרת אחת ולהכיר את המאבקים המתחוללים בארצות אחרות. כשהשמאל העולמי מאוחד, אנו חזקים יותר. ישראל אינה האחראית הבלעדית לטבח בעזה – מאחוריה עומדים כוחות חזקים ובראשם ארה"ב, שהיא ראש הנחש. ישראל לא יכולה לפעול ללא אישור אמריקאי. נתניהו והקשרים שלו לטראמפ ולממסד הקפיטליסטי האמריקאי ממחישים שהוא נציג וושינגטון בישראל ועושה דברה.

מה המסר שברצונך להעביר לקוראי "זו הדרך" ולחברים הקומוניסטים בישראל?

העם הנפאלי סולידרי עם העמים בישראל ובפלסטין. אנו תומכים באופן מלא במאבקים נגד רצח העם בעזה ומדיניות נתניהו, ולמען שלום וסוציאליזם. הקפיטליסטים מייצגים מלחמה ורצח, ולכן תפקידנו כקומוניסטים ברחבי העולם להיות הנציגים של האנושיות, השלום והסוציאליזם. אני מבקש למסור לחברינו היהודים והערבים ברכת שלום אדומה – ובנפאלית: Laal Salaam

עידן סלוצקר

המאמר המלא באתר 'זו הדרך'

"הסוציאליזם הוא הפתרון היחיד למשבר הכלכלי והפוליטי בנפאל" – אמר השבוע האריש גירי, חבר הוועד המרכזי של הליגה הקומוניסטית הצעירה של המפלגה הקומוניסטית של נפאל (מרכז מאואיסטי), בראיון ל"זו הדרך". בראיון סיפר גירי על המצב הפוליטי במדינה ועל האסטרטגיה של הקומוניסטים לחילוץ המדינה מהמשבר.

מהם היסודות הפוליטיים המרכזיים שמנחים את האסטרטגיה שלכם היום?

מרקסיזם-לניניזם-מאואיזם! יש לנו תפיסה רחבה, אינטרנציונליסטית. היום ההשפעה האימפריאליסטית ברחבי העולם חזקה מאוד. הסוציאליזם הוא הפתרון היחיד לכך. מדינות קטנות כמו נפאל נראות כמו טרף קל לשחקנים האימפריאליסטיים הגדולים כמו ארצות-הברית.

כיצד אתם שומרים על מחויבות מהפכנית לאחר תהליך השלום והכניסה לפוליטיקה הפרלמנטרית?

המפלגה שלנו מיוצגת בפרלמנט, אך קיימת לא עבור משחק הכיסאות הפרלמנטרי אלא כדי להמשיך במאבק ולהגשים את המהפכה. לחמנו עשר שנים במלחמת אזרחים ונאבקנו על העמדות שלנו נגד המונרכיה ונגד האימפריאליזם בנפאל. שם המדינה החדש, וכל מילה בו בפני עצמה – הרפובליקה הדמוקרטית הפדרלית של נפאל – מבטאים הישג של המלחמה שהובלנו. מעבר לכך, הבאנו את הסוציאליזם אל מרכז המגרש הפוליטי הנפאלי.

נוכח המשבר הכלכלי והפוליטי החמור בנפאל, כיצד מציעה מפלגתכם להתקדם לעבר סוציאליזם?

נפאל אכן מצויה במשבר כלכלי ופוליטי. עלינו לשפר את מה שנעשה עד כה ולהתקדם למהפכה סוציאליסטית – זה הפתרון האולטימטיבי לבעיות של נפאל. בתקופת המונרכיה, חתם המלך על הסכם ששעבר את המדינה לקרן המטבע הבינלאומית והפריט את כל התעשייה היצרנית. מאז נפאל היא מדינה צרכנית שתלויה בשני ענפים – התיירות והכספים ששולחים נפאלים העובדים בחו"ל למשפחותיהם. השוק הקפיטליסטי הגלובלי, הנשלט בידי תאגידי ענק והמעצמות האימפריאליסטיות, לעולם לא יספק למדינות קטנות הזדמנות להתפתח ולשגשג. האינטרס של גורמים אלה הוא שמדינה כמו נפאל תישאר מדינה ענייה וצרכנית. לכן הפתרון היחיד למשבר הכלכלי בנפאל הוא סוציאליזם.

אנו קוראים לכינון משטר נשיאותי במקום הדמוקרטיה הפרלמנטרית הנוכחית. אי-היציבות הפוליטית היא תוצר של המערכת הפרלמנטרית. ממשלות קמות ונופלות כל הזמן. גם השחיתות בנפאל נפוצה מאוד וניזונה מחוסר היציבות הפוליטית ומהשלטון המושחת של המפלגה המרקסיסטית-לנינית. הממשלה מפטרת אנשים ישרים וממנה במקומם עסקנים מושחתים.

אלו הישגים השגתם עד כה?

אזרחי נפאל חיים כבר כמעט עשרים שנים ברפובליקה הדמוקרטית הפדרלית של נפאל – זה לא רק שם, זו השיטה. המאואיסטים היו אלו שהפילו את המונרכיה והשיגו זאת. בנוסף חוללנו שינוי חברתי, תוך שבירה של חוקים ומנהגים

קריאה פוליטית בספר "רגשות נגד הדמוקרטיה"

הסוציולוגית פרופ' אווה אילוז (צילום: אביר סולטאן / פלאש 90)

הפחד האמיתי מערעור הביטחון שיצרה ממשלת הימין הפך חרדה קיומית. הסלידה מהאחר או השונה (הערבי או איש השמאל) והטינה המוצדקת כלפי השיטה ההיפר-קפיטליסטית, הומרה בטינה כלפי האליטות וכלפי קבוצות חברתיות שונות. הגאווה הלאומית הבדלנית, הנחשבת כנאמנות לעם, מעצבת את הנפש הישראלית בעת הזאת. המציאות הכאוטית והבעובע הרגשי אפשרו לגורמי ימין קיצוני להעצים ולעודד רגשות פוליטיים אלה, המחזקים את הממשלה ומקשים על הפלתה.

"מבחינה פוליטית, רגש הטינה הוא החמקמק ביותר מכל הרגשות הנידונים בספר הזה, כי הוא קשור לדרישות דמוקרטיות אמיתיות לשוויון. באווירה של פרטיקולריזם ונקמה, מנהיגים אנטי-דמוקרטיים יכולים בקלות להשתמש בדרישות אלו ולחתור תחתיהן". כותבים כמו אבישי בן חיים עשו מכך קריירה ציבורית.

לפנות גם לרגש

אל לנו, אנשי השמאל הדמוקרטיים, להתעלם מהסנטימנט הציבורי. העולם איננו רק עובדות קרות, יש אמת ויש מאבק על טיבה. כדי להיאבק בפופוליזם הלאומני צריך לפנות גם לרגש וליצור נרטיב משותף - דמוקרטי. הרי דמויות ציבוריות בעלות כוח רב נאבקות השכם וערב על הגדרת האמת והרשתות החברתיות בעלותן של אנשי הימין הקיצוני מאסק וצוקרברג מטפטפות רעל מתמיד.

אילו וסיקרון מציעות להחליף את הטינה, הסלידה והפחד ברגש האחוה שהוא רגש דמוקרטי מובהק, אוניברסלי, החוצה מחנות חברתיים ומעמדות. בספרן טוענות המחברות, כי רעיון האחוה קיבל ולא בצדק את תשומת הלב המועטה ביותר מבין שלושת הערכים שהובילו את המהפכה הצרפתית "חירות, שוויון ואחוה".

הספר "רגשות נגד דמוקרטיה" איננו קריאה לפעולה ואינו ניתוח קונקרטי של שיטת המשטר הפופוליסטית-הלאומנית הישראלית. זה ניתוח משכנע של הרגשות הדומיננטיים בספירה הציבורית הישראלית: "לחברה האזרחית בישראל יש סיכוי להתחדש רק מתוך דיאלוג נמרץ בין דת יהודית דינמית, ששואבת מהיבטים אוניברסליסטיים של היהדות, ובין תרבות פוליטית אוניברסלית רבת עוצמה שתדע להחיל זכויות אדם מלאות גם על מיעוטים לא יהודיים". אך אוניברסליזם כשלעצמו איננו מספיק, אנחנו צריכים שוויון ואחוות עמים.

זוהר אלון

יואב קיש, שר החינוך והמקרתים, החליט לאחרונה לא להעניק לסוציולוגית המוערכת פרופ' אווה אילוז את פרס ישראל כיוון שב-2021 חתמה על אמנה הקוראת לחקור חשד לביצוע פשעי מלחמה בשטחים הכבושים בידי ישראל. במאמר דעה שפרסמה בעיתון "הארץ" כתבה: "לא אחזור בי מחתימתי כי לא אתכופף אל מול הניסיון לגרום לאזרחים שנלחמים על עתידה של המדינה להיכנע לתכתיבים של שר". פובליציסטים כמו ענת קם ראו בהחלטתו של קיש לא להעניק לאילוז את פרס ישראל דבר חיובי: "אני מקווה שאילוז לא מהרהרת בכך כלל. ראשית, כי אין פסול בפנייתה לבית הדין בהאג, ואין לה על מה להתנצל. להפך. עליה להתגאות בדאגתה לדמותה המוסרית של ישראל, לא להתבייש בה". טוב שכותבי המאמרים והמפגינים ברחובות החלו לנקוט גישה תקיפה יותר כלפי השלטון.

"רגשות נגד דמוקרטיה" (הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד), ספרה האחרון של אווה אילוז שנכתב יחד עם אביטל סיקרון תלמידתה, יצא לאור לפני כשנה, כמה חודשים לאחר אירועי 7 באוקטובר. בישראל גאו רגשות נקם אנטי-דמוקרטיים ואנטי-אנושיים שייצרו את הדלק למלחמת הנקם על עזה. חומר הבעירה חצה מחנות פוליטיים מובחנים והקהה את הגבול בין תומכי ההפיכה המשטרית לבין מתנגדיה, שעד לאותו רגע כתשו אלה את אלה.

בספרן, חוקרות אילוז וסיקרון את המרכיב הרגשי בעליית הפופוליזם הלאומני בישראל ואת המבנה הרגשי שהאיץ תהליכים אנטי-דמוקרטיים. תהליכים אלה החלו קודם לכן, כפי שזיהה בנאומו ב-2016 הכוכב העולה של מחנה המרכז-שמאל יאיר גולן.

מבוא לפשיזם

בשנים האחרונות, נמצא החקר הפסיכולוגי-פוליטי בנסיקה. הקושי של חוקרים מחוגים למדעי המדינה להסביר ולנתח את השינויים המואצים בחברה הישראלית פוצה בידי חוקרים של פסיכולוגיית המונים.

אילו וסיקרון רואות בפופוליזם הלאומני "מבוא לפשיזם", משטר שאיננו פשיסטי במלוא מובן המילה אלא משטר המאמץ סממנים פשיסטים כמו: סימון אויבים פנימיים; שנאת האליטות או הדיף סטייט במינוח טראמפיסטי-ביביסטי; אנטי אינטלקטואליזם; וקשירת קשר גורדי בין זהות, לאומיות, דת ואדמה. "בספר זה אנו טוענות כי הפוליטיקה הפופוליסטית בישראל מוהלת יחדיו ארבעה רגשות ספציפיים – פחד, סלידה, טינה ואהבה – והופכת אותם לזוקטורים דומיננטיים בתהליך הפוליטי".

הפופוליזם כמו הפשיזם דוגל בפוסט-אמת, ברלטיביזם מוסרי ובעיוות מתמיד של תמונת המציאות. הרגשות השליליים המניעים את הפוליטיקה הישראלית הם הפוליטיקה הביביסטית ההרסנית. הפלישה לישראל של ארגון החמאס העניקה "תוקף" לרגשות השליליים שתומכי הממשלה וחלקים ממתנגדיה חשו עוד קודם לכן. מצב זה סייע לממשלה לטייח בהצלחה את מחדליה הנוראים, להפקיר את החטופים בשבי חמאס, ולגייס תמיכה בקרב מתנגדיה למלחמת אין סוף ולפטמם ברגשות נקם.

נטייתנו לניתוח שכלתני של העובדות מתקשה לעמוד מול הקסם של המציאות הפופוליסטית הלאומנית. הרגשות מחליפים את הרציונל או את השכל הישר, הנסיגה לעולם הקדם מודרני או הקדם תבוני מאפשרים לשלטון ללוש ולעצב את המציאות כראות עיניה, הפוליטיקה כמרקחה.

נתניהו נחוש להמשיך בטבח

יש פתרון אחד, אפשרי ומתבקש שניתן להשיג כבר עכשיו: להביא להסכם שישחרר את כולם, גם אם זה אומר להפסיק את הלחימה."

את האמת לגבי מטרת המלחמה חשף שר האוצר בצלאל סמוטריץ' השבוע בראיון לרדיו גלי ישראל: "צריך להגיד את האמת – להחזיר את החטופים זו לא המטרה הכי חשובה". אז מה כן? "להסתער על עזה ולחסל את בעיית עזה". בתגובה לדבריו, האשים מטה משפחות החטופים: "הממשלה החליטה לוותר על החטופים באופן מודע".

ח"כ עופר כסיף (חד"ש) אמר בתגובתו להצהרת נתניהו: "רוצח ההמונים הודיע בהודעה מוקלטת מראש על גזר דין מוות לחטופים והמשך רצח העם בעזה".

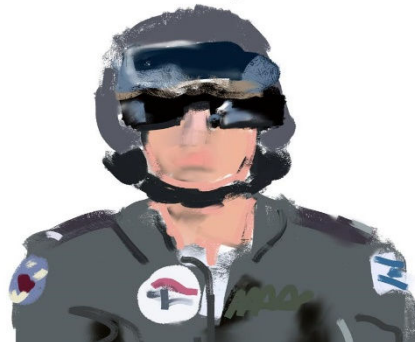
משרד הבריאות בעזה מסר כי בסוף השבוע (18-19.4) נהרגו ברצועה 101 בני אדם ונפצעו 219. ביום שישי בלבד נהרגו 54 – כך לפי מקורות רפואיים ברצועה. לפי ההודעה, מפרוץ המלחמה ועד שני (21.4) בבוקר נהרגו ברצועה 51,240 ונפצעו 116,931. אלפים עדיין מוגדרים נעדרים. מהנתונים עולה כי מאז 18 במרס בלבד נהרגו 1,864 בני אדם ונפצעו 4,890.

ראש הממשלה נתניהו יצא מצידו נגד הפסקת המלחמה. בשבת (19.4), בהצהרה מוקלטת וללא נוכחות עיתונאים, טען: "מי שקורא לסיום המלחמה מהדהד את התעמולה של חמאס ומרחיק את שחרור החטופים". לדברי נתניהו, "סיום המלחמה בתנאי כניעה יעביר מסר שלפיו באמצעות חטיפת ישראלים אפשר להוריד אותנו על ברכינו". מטה משפחות החטופים מסר בתגובה להצהרתו: "הרבה מילים וסיסמאות לא יצליחו להסתיר את העובדה הפשוטה שלנתניהו אין תוכנית. שמענו הערב בלי הפסקה מה לא, נודה לשמוע מראש הממשלה שלנו מה כן. לא פלא שלא היה זמן לשאלות, אחרת היה נדרש לענות על השאלה הבסיסית: מה מדינת ישראל עושה כדי להחזיר את כל 59 החטופים והחטופות באופן מיידי?" הוסיפו.

"נתניהו הקפיד גם הערב לקרוא למלחמה 'מלחמת התקומה'. זה אבסורד", אמרו במטה. "איזו תקומה יכולה להיות בלי השבת החטופים שנחטפו במשמרת שלך, ושתחת ניהול המלחמה שלך נמצאים כבר למעלה משנה וחצי בשבי?"

השבוע לפי איתי בנימיני

תבינו, זו היא הנפש שלנו שתצטרך לחיות עם הקפצצות

מק"י וחד"ש

מזמינות את הציבור הרחב

להפגנות 1 במאי

ת"א - יום שישי 2.5 | 13:00 | גן מאיר
נצרת, ההפגנה המרכזית - שבת 3.5 | 10:30

חד"ש תל-אביב

דו"ח מצב עזה

בהשתתפות: לינה קאסם חסאן, נדב יומן, אורלי נוי ועומר ואכד נאסר
יום שני 28.4 | 19:30 | אחד העם 70, ת"א

מק"י ירושלים

ניצול - תיאוריה מרקסיסטית

בדבר אי-צדק

מרצים: ד"ר נוה פרומר וד"ר גל הרץ
יום חמישי 24.4 | 19:00 | כורש 14 כניסה ד'

zoha.org.il

זו הדרך ברשתות החברתיות

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

